

Luotettavaa tietoa vai ei? -väitteet - opettajan versio

Tuntisuunnitelma 8. Luotettava ja epäluotettava tieto: Mistä tunnistaa luotettavan tiedon?

VÄITE: “Tutkijat sanovat, että liikunta auttaa oppimisessa.”

LÄHDE: Helsingin Sanomat, yksi Suomen suurimmista sanomalehdistä. Lehtijutussa kerrotaan, että väite on peräisin monilta tutkijoilta.

OIKEA VASTAUS: luotettava tieto

MIKSI: Väitteen on julkaissut Helsingin Sanomat, joka on suuri ja luotettavana pidetty lehti. Se viittaa jutussa useisiin tutkijoihin.

<https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000002910756.html>

**VÄITE: “Kuulin TV:stä, että kun tekee sata kyykkyhyppyä
joka päivä, tulee todella vahvaksi”**

LÄHDE: nimetön kommentoija somessa

OIKEA VASTAUS: epäluotettava tieto

MIKSI: Emme tiedä, kuka näin on sanonut, koska kommentoija on nimetön. Ei ole myöskään tietoa, missä ohjelmassa/mainoksessa/tms. näin olisi sanottu. Jos uutisissa sanotaan jotain, on se luotettavampaa kuin mitä vaikkapa mainoksessa tai viihdeohjelmassa sanotaan. Voi myös olla, ettei väitettä edes ole sanottu TV:ssä ollenkaan.

VÄITE: “Kännykkäpelit on kivampia kuin tietokonepelit.”

LÄHDE: Ihan-Varmalan koulun 5B-luokan äänestystulos

OIKEA VASTAUS: mielipide

MIKSI: On mielipidekysymys, millaisista peleistä tykkää. Vaikka suurin osa muista ajattelisi, että tietynlaiset pelit ovat kivampia, voi silti olla eri mieltä eikä silloin ole väärässä.

VÄITE: “Vuoden 2020 talvi oli Pohjois-Suomessa sateisempi kuin yleensä.”

LÄHDE: Ilmatieteenlaitos, Suomen valtion virallinen säälaitos

OIKEA VASTAUS: luotettava tieto

MIKSI: Ilmatieteenlaitos on Suomen valtion virallinen laitos, joka tekee tutkimusta.

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/vuosi-2020>

VÄITE: “Seuraavan vuoden kesänä tulee olemaan kuusi hellepäivää enemmän kuin edellisenä kesänä.”

LÄHDE: SääEnnustaja-videokanava

OIKEA VASTAUS: epäluotettava tieto

MIKSI: lähde ei ole luotettava, sillä se on tuntematon videokanava, jonka taustalla voi olla kuka vain (ja säättä ei voi tarkasti ennustaa kovin pitkälle tulevaisuuteen!)

VÄITE: Syksyn pimeinä aamuina on helpompi herätä, kun yöpöydällä on KirKas3000-merkin lamppu.

LÄHDE: bestitvinkit-sometili, jolla on 24 000 seuraajaa ja kaupallinen yhteistyö KirKas3000-merkin kanssa.

OIKEA VASTAUS: mielipide

MIKSI: Lähteenä ei ole mitään tutkimusta. Jotakin ihmistä joku tietty lamppu tai muu tuote voi oikeasti auttaa, mutta sitä ei voi yleistää kaikkia koskevaksi. Usein somevaikuttajat myös tekevät kaupallista yhteistyötä, mikä tarkoittaa sitä, että he mainostavat tuotetta tai palvelua palkkiota vastaan.

VÄITE: “Tutkimuksista voi päätellä, että suklaa voi olla hyödyksi terveydelle.”

LÄHDE: Lääketieteellinen lehti, joka julkaisee juttuja tutkimuksista

OIKEA VASTAUS: luotettava tieto

MIKSI: Kyseessä on lehti, jonka jutut perustuvat aina tutkittuun tietoon.

<https://www.duodecimlehti.fi/duo10664>

VÄITE: “Suklaata kannattaa syödä joka päivä.”

LÄHDE: Google

OIKEA VASTAUS: epäluotettava tieto

MIKSI: Pelkästään hakukoneen tuloksia lukemalla voi saada väärän kuvan. Google ei ole riittävä lähde, vaan pitää etsiä ne nettisivut, joista hakukoneen antamat tiedot ovat peräisin.

Väitteessä on totuuden siemen, sillä jotkut tutkimukset ovat osoittaneet, että suklaalla on terveyshyötyjä. Monesti epäluotettava tieto on lähellä oikeaa tietoa, muttei ole kuitenkaan sama asia: esim. tässä tapauksessa suklaalla on terveyshyötyjä, mutta se ei välttämättä tarkoita, että sitä pitäisi syödä usein. On siis tärkeää lukea, mitä lähteessä oikeasti sanotaan!

VÄITE: Jotkut suklaapatukat ovat liian makeita.

LÄHDE: Suklaayhdistyksen nettisivut

OIKEA VASTAUS: mielipide

MIKSI: On makuasia, mikä on kenellekin liian makeaa. Vaikka olisi suklaa-asiantuntija tai siihen erikoistunut yhdistys, ei voi päättää muiden puolesta mikä on “liian” makeaa.